

Okres prenatalny, niemowlęcy i poniemowlęcy

mgr Ewa Morawiecka

Okresy rozwojowe

Okres prenatalny	Od poczęcia do narodzin
Okres wczesnego dzieciństwa – <i>Podokres wieku niemowlęcego</i> – <i>Podokres wieku poniemowlęcego</i>	Od narodzin do 3 r.ż. – <i>Od narodzin do 1 r.ż.</i> – <i>Od 2 r.ż do 3 r.ż.</i>
Okres średniego dzieciństwa – <i>wiek przedszkolny</i>	Od 4 r.ż do 6 r.ż
Okres późnego dzieciństwa – <i>młodszy wiek szkolny</i>	Od 7 r.ż. do 10-12 r.ż

Źródło: Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M., *Psychologia rozwoju człowieka (t.II)*, Warszawa 2002, s.15.

Okresy rozwojowe – cd.

Okres adolescencji – Podokres wczesnej adolescencji – wiek dorastania – Podokres późnej adolescencji – wiek młodzieńczy	Od 10-12 r.ż. do 20-23 r.ż. – <i>Od 10-12 r.ż. do 15 r.ż.</i> – <i>Od 16 r.ż. do 20-23 r.ż.</i>
Okres wczesnej dorosłości	Od 20-23 r.ż. do 35-40 r.ż.
Okres średniej dorosłości – <i>wiek średni</i>	Od 35-40 r.ż. do 55-60 r.ż.
Okres późnej dorosłości – <i>wiek starzenia się</i>	Od 55-60 r.ż. i więcej

Źródło: Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M., *Psychologia rozwoju człowieka (t.II)*, Warszawa 2002, s.15.

Okres prenatalny – podział na fazy

- Faza jaja płodowego – od momentu **zapłodnienia do 2 tygodnia** – intensywne podziały i wędrówka jaja drogami rodnymi do momentu zagnieżdżenia się w macicy.
- Faza zarodkowa (embrionalna) – od **2 tygodnia do końca 2 miesiąca** – kształtowanie się narządów, organów, embrion przypomina już miniaturkę człowieka.
- Faza płodowa – od **3 miesiąca do porodu** – dokonuje się jedynie wzrost i przybieranie na wadze, doskonalenie się narządów wewnętrznych i układów.

Okres prenatalny - podział na trymestry

- I trymestr – intensywny rozwój, **okres „konstrukcyjny”**.
- II trymestr – **rośnie i pulchnieje** – odczuwalne są ruchy, rozpoznaje i dostosowuje się do rytmu matki, następuje intensywny wzrost płodu oraz duże tempo rozwoju układu nerwowego.
- III trymestr - **jest to okres wzrastania i przybierania na wadze**, ogranicza się *aktywność ruchowa*, zwiększa się *wrażliwość na dźwięki*, *zaznaczają się różnice indywidualne w aktywności*.

I miesiąc	zwinięty w łuk, ma ponad 0,5 cm długości i waży <u>poniżej 1 g</u>
II miesiąc	mierzy 3 cm , waży <u>ponad 2 g</u>
III miesiąc	dziecko ma 7,5 cm wzrostu i waży <u>14 g</u>
IV miesiąc	długość ciała do 25 cm i ciężar do <u>20 dag</u>
V miesiąc	płód osiąga do 30 cm długości i do <u>40 dag</u> wagi
VI miesiąc	wzrost do 35 cm , waga <u>od 50 do 70 dag</u>
VII miesiąc	dziecko osiąga ok. 30 cm wzrostu i waży <u>90-135 dag</u>
VIII miesiąc	dziecko waży <u>180-220 dag</u>
IX miesiąc	dwa tygodnie przed urodzeniem przestaje rosnąć; ok. 55 cm długości i waży ok. <u>3,5kg</u>

Okres niemowlęcy – do 12 m.ż.

- **Odruchy** (poszukiwania piersi, chwytania, Moroau, toniczno-szyjny, Babińskiego, żreniczny, mrugania, ruchy błędne)
- **Płacz (zróżnicowany)** – sygnalizowanie potrzeb (ból, niewygodność, głód, samotność, pobudzenie, nuda, niepokój)
- **Komunikacja** (głuszenie, gaworzenie i komunikacja ostensywna)
- **Rozwój sensoryczny** (rozdzielanie smaków, preferencja zapachów, ograniczona ostrość widzenia)
- **Rozwój lokomocji** (5-6 m-c siedzenie, 8-10 m-c stanie z podparciem, 12 m-c pierwsze kroki)
- **Rozwój emocjonalno-społeczny** (reagowanie na otoczenie, żywienie w kontakcie z dorosłym, strach przed nieznanymi osobami, odwzajemnienie uśmiechu)
- **Uśmiech i śmiech**

Okres poniemowlecy – 1-3 r.ż.

- **Rozwój motoryczny** (chodzenie, chwytanie, zabawy)
- **Mowa*** (zwiększanie pojemności słownika, formułowanie zdań)
- **Rozwój społeczny i emocjonalny** (reagowanie na sytuacje konfliktowe pomiędzy rodzicami, manipulowanie rodzicami, ekspresja mimiczna i przeżywanie emocji: złości, dumy, wstydu, zakłopotania, chęć przebywania wśród dorosłych, przejmowanie różnych form zachowań z najbliższego otoczenia)
- **Eksploracja otoczenia** za pomocą zmysłów, smukleje sylwetka

Zadania rozwojowe wg. Havighursta (do 6 r.ż.)

- Chodzenie
- Jedzenie pokarmów stałych
- Mowa
- Kontrola wypróżnień
- Różnice płciowe i wstydliwość
- Osiąganie stabilności fizycznej
- Tworzenie prostych pojęć dotyczących rzeczywistości społecznej i fizycznej
- Nawiązywanie kontaktów emocjonalnych z ludźmi
- Różnicowanie dobra i zła

Rozwój mowy (2-3 r.ż.)

Okres niemowlęcy	Rozwijanie zdolności rozróżniania dźwięków mowy ludzkiej, poznanie rytmu komunikacyjnego, zbieranie materiału językowego do dalszej nauki języka. <i>Odruchowy krzyk i życiowe odgłosy (0-8 tydz.), gruchanie i śmiech (8-20tydz.), zabawy wokalne (16-30 tydz.), samonaśladowe gaworzenie (25-50 tydz.), gaworzenie i mowa niezrozumiała (9-18 m-c).</i>
1 r.ż.	Dzieci uczą się takich słów, jakich używają dorośli, dziecko operuje 4-5 słowami, w następnych latach (do 6 r.ż.) opanowuje dziennie średnio 9-10 słów ; pojawiają się: <u>Nadrozciągłość znaczeń</u> - używają słów do nazywania rzeczy podobnych do siebie - związane z wolnym z początku przyswajaniem nowych słów. <u>Hiperregularyzacja języka</u> - kierowanie się powszechnymi zasadami języka (np. dać jeść piesowi bo: koniowi).
2 r.ż.	<u>Nadprodukcja znaczeń</u> - nieprecyzyjne używanie słów, występują zniekształcenia fonetyczne. Mowa ściśle związane z działaniem dziecka. Wypowiedzi początkowo jednoryzowe (holofrazy), potem zlepki dwuwyrazowe (np. mama lala). W drugim półroczu 2 r.ż. dominują wypowiedzi jednokrotnie złożone współrzędnie (Babcia nie jubi łupinki, babcia lubi jabłko).
3 r.ż.	Słownik dziecka liczy 1000-1500 słów , znaczenia są wyraźnie określone, nie ma zniekształceń fonetycznych, zdanie budowane są zgodnie z zasadami gramatycznymi, przeciętnie złożone z 3-4 słów lub więcej. Pod koniec 3 r.ż. wzrasta liczba wypowiedzi złożonych podrzędnie (ja ci dam łąkę, żeby mnie auto nie przejechało).
Dziecko wchodzące w wiek przedszkolny potrafi budować, zgodnie z zasadami gramatycznymi, wszystkie rodzaje zdań w języku ojczystym.	

Wybrane problemy kliniczne – deprivacja matczyna

- **Deprivacja matczyna** – **pozbawienie dziecka zaspokożenia jego potrzeb**, wskutek którego zaburzony zostaje rozwój fizyczny i psychiczny.
- Może wynikać z niedojrzałości matki do pełnienia funkcji opiekuńczych lub z powodu emocjonalnego odrzucenia dziecka
- W literaturze również jako: nieograniczony zespół opóźnienia rozwoju, hospitalizm (choroba sieroca), zaniedbywanie dziecka.

Wybrane problemy kliniczne – zerwanie więzi z matka-dziecko

- **Zerwanie więzi matka - dziecko** – jest w tym okresie dla dziecka traumą o długotrwałych skutkach. Więzy z matką (symbiotyczna) jest uważana za podstawę dobrego uczuciowego rozwoju dziecka w dalszych latach życia.
- **Najbardziej podatny na traumę wiek dziecka 3-4 r.ż.**

Wybrane problemy kliniczne

Autyzm wczesnodziecięcy

Objawy:

- Brak reakcji na otoczenie
- Izolowanie się
- Napady złości
- Utrata zdolności mówienia lub wypowiedzi poetyckie
- Stereotypie lub stereotypy ruchowe (wykonywanie bezcelowych ruchów)
- Lęk
- inteligencja w normie lub podwyższona !

Rozpoznawany przed 3 r.ż.

Zahamowanie psychoruchowe

Objawy:

- **ograniczenie spontanicznej aktywności ruchowej**, symptomy niepokoju ruchowego i dezorganizacji czynności wykonawczych
- **zawężenie aktywności poznawczej**, małe zaciekawienie światem, izolujące się, wycofujące w samotność
- **ograniczenie wyrażania uczuć** przy jednoczesnym wzmożeniu pobudliwości emocjonalnej, odroczone wyrażanie emocji (np.. dopiero w domu), często posądżane o obojętność, nieufność wobec innych
- **łatwość czerwienienia się i blednięcia, bóle brzucha, brak łaknienia**